

VĂN MẪU LỚP 11

PHÂN TÍCH BÀI THƠ CHIỀU TỐI CỦA HỒ CHÍ MINH

Phân tích bài thơ Chiều tối của Hồ Chí Minh mà Học247 giới thiệu dưới đây sẽ giúp các em thấy được nét hoan ca về cuộc sống, về con người, biểu hiện tâm hồn hết sức đẹp đẽ, nhân cách lớn lao của Bác. Đồng thời, dàn bài chi tiết và bài văn mẫu này sẽ giúp các em định hướng được cách phân tích một vấn đề, một khía cạnh trong tác phẩm văn học. Mời các em cùng tham khảo!

A. SƠ ĐỒ TÓM TẮT GỢI Ý

B. DÀN BÀI CHI TIẾT

1. Mở bài

- Giới thiệu sơ lược về tác giả, nêu cảm nhận chung về tác phẩm:

+ Hồ Chí Minh là nhà cách mạng vĩ đại đồng thời là nhà thơ lớn của dân tộc. Ngục trung nhật kí (Nhật kí trong tù) là tác phẩm tiêu biểu, được Bác viết trong thời gian bị chính quyền Tưởng Giới Thạch bắt tại Quảng Tây (Trung Quốc), từ mùa thu năm 1942 đến mùa thu 1943.

+ Mộ (Chiều tối) là bài thơ có giá trị nội dung và nghệ thuật độc đáo. Điều khác lạ là bài thơ được viết trong hoàn cảnh người bị giải đi trên đường, với gông cùm xiềng xích, nhưng không phải là một lời than vãn xót xa. Trái lại, đó là một nét hoan ca về cuộc sống, về con người, biểu hiện tâm hồn hết sức đẹp đẽ, nhân cách lớn lao của Hồ Chí Minh.

2. Thân bài

a. Hai câu thơ đầu

Quyện điểu qui lâm tầm túc thụ,

Cô vẫn mạn mạn độ thiên không;

(Chim mới về rừng tìm chốn ngủ,

Chòm mây trôi nhẹ giữa tầng không)

- Bằng bút pháp chấm phá của thơ cổ điển, nhà thơ đã khắc họa bức tranh buổi chiều với những hình ảnh: cánh chim chiều về tổ và một chòm mây chậm chậm trôi ngang qua bầu trời. Ít nét thể thơ song lại là những nét rất tiêu biểu cho những thời khắc cuối cùng của ban ngày, trước khi bóng tối buông màn xuống vạn vật.

- Cánh chim và chòm mây là hai hình ảnh thường xuất hiện trong thơ chiều xưa và nay. Đây là hai hình ảnh của không gian nhưng đã gợi lên ý nghĩa của thời gian.

- Nhìn cánh chim đang bay, Bác cảm nhận được sự mệt mỏi của đôi cánh sau một ngày dài hoạt động. Nhìn áng mây lững lờ trôi trên bầu trời, Người cảm nhận được trong áng mây ấy là sự cô đơn, lẻ loi.

b. Hai câu thơ cuối

Sơn thôn thiếu nữ ma bao túc

Bao túc ma hoàn lô dĩ hồng.

(Cô em xóm núi xay ngô tối

Xay hết lò than đã rực hồng.)

- Hai câu thơ này không thấm thía hương vị thơ cổ điển như hai câu trên mà mang nhiều chất đời thường, thể hiện rõ nhất ở hai chữ “bao túc” xuất hiện đến hai lần.

- Câu thơ thứ ba đã miêu tả một cách chân thật, giản dị hình ảnh lao động của con người. Đó là cuộc sống mà Người hằng mơ ước không phải cho riêng mình mà cho nhân loại cần lao. Điệp ngữ bắc cầu vắt dòng từ câu thứ 3 sang câu thứ 4: “ma bao túc- bao túc ma hoàn” đầy sức gợi.

- Hình ảnh bếp lửa hồng và từ “hồng” được đặt ở cuối bài đã thể hiện rõ sự vận động của thời gian.

- Chữ “hồng” được Hoàng Trung Thông xem như “nhãn tự” của bài thơ này. Nó cân lại với 27 chữ trên. Chấm lửa hồng đã mang đến thần sắc cho toàn cảnh, tăng thêm niềm vui, sức mạnh cho người đang cất bước đường xa. Như vậy, tứ thơ, hình tượng thơ trong “Chiều tối” vận động theo hướng tích cực, đi lên: từ tối đến sáng, từ buồn đến vui, từ lạnh lẽo cô đơn đến ấm nồng.

3. Kết bài

- Mộ là bài thơ rất tiêu biểu cho phong cách nghệ thuật thơ Hồ Chí Minh

- Khi sử dụng thể thơ luật Đường, tác giả đã vận dụng khá nhuần nhuyễn bút pháp chấm phá để tả cảnh, lấy động tả tĩnh, đặc biệt là lấy cảnh tả tình.

- Chất hiện đại bộc lộ ở sự vận động hình tượng thơ, nhất là ở tấm lòng và tư tưởng của thi

nhân.

C. BÀI VĂN MẪU

Đề bài: *Phân tích bài thơ Chiều tối của Hồ Chí Minh*

Gợi ý làm bài:

Hồ Chí Minh vị cha già đáng kính của dân tộc, người đã tìm ra lối thoát cho nhân dân ta trước cảnh xiềng xích nô lệ. Để làm được điều ấy, Đất nước đã phải hy sinh biết bao người con, biết bao sương máu đã phải đổ, và ngay chính bản thân người, cũng đã chịu biết bao đầy ải, ngục tù. Nhưng tinh thần lạc quan vẫn luôn sáng ngời và một niềm tin sắt đá. Bài thơ Chiều tối nằm trong tập thơ “Nhật kí trong tù” của Bác là những minh chứng cho điều ấy. Bài thơ được sáng tác trong hoàn cảnh Bác bị giải từ nhà lao Tĩnh Tây đến nhà lao Thiên Bảo. Bằng những vần thơ đơn giản, mộc mạc nhưng trong đó là cả một khát vọng bao la trước sứ mệnh giải phóng dân tộc khi vẫn đang còn dở dang.

Với thể thơ thất ngôn tứ tuyệt, hai câu thơ đầu là ánh nhìn mênh mông, xa xăm của tác giả, một khát vọng mãnh liệt tự do, được tung bay như cánh chim, trôi mơn man như áng mây. Đồng thời, đó cũng là vẻ đẹp thiên nhiên tĩnh lặng, cảnh núi non hùng vĩ trong cảnh chiều tối:

Quyện điểu quy lâm tầm túc thụ

Cô vân mạn mạn độ thiên không.

Dịch thơ:

Chim mỏi về rừng tìm chốn ngủ,

Chòm mây trôi nhẹ giữa tầng không

Chỉ với hai câu thơ như Hồ Chí Minh đã phác họa lên một bức tranh về khung cảnh xế chiều êm đềm và tĩnh lặng. Buổi chiều tà có lẽ là khoảng thời gian khiến tâm trạng con người luôn cảm thấy nhớ nhung nhất, nhớ tới những hình ảnh quen thuộc nơi quê nhà nơi có những người thân yêu, nhớ đến mùi khói lam chiều bay phảng phất, nhớ từng hàng cây, con đường... Và sẽ làm cho con người ta thấy đầy lạc lõng và cô đơn nếu như đang ở một nơi đất khách quê người, khi đang thiếu thốn tình thương yêu. Cũng như cánh chim sau một ngày dài đi kiếm ăn, khi chiều về cũng bay về rừng, về với tổ ấm quen thuộc “Chim mỏi về rừng tìm chốn ngủ”. Chỉ với những từ ngữ nghe thật giản đơn, bình dị nhưng trắc ẩn trong đó là cả một nỗi lòng tha thiết nhớ quê hương khi Bác đang bị đầy ải ở một nơi xa lạ như vậy. Đồng thời, đó cũng là một khát khao được tung bay như cánh chim giữa bầu trời bao la rộng lớn, khát vọng tìm lại được tự do, trở về quê nhà tiếp tục sự nghiệp cứu nước nhà.

“Chòm mây trôi nhẹ giữa tầng không” vần thơ tiếp theo càng tô nét thêm cho khát vọng mãnh liệt ấy, sự yên ắng, êm ả trôi nhẹ của chòm mây trên trời cao như bước đi lặng lẽ của chính tác giả, đầy cô độc. Nhưng không phải như vậy mà có thể đánh mất đi được nguồn sáng cao đẹp của tinh thần lạc quan, tâm thái ung dung. Bác vẫn thưởng thức được cảnh đẹp thiên nhiên, núi rừng bao la hùng vĩ, Bác vẫn dõi theo cánh chim bay về tổ, áng mây

lửng lơ giữa khoảng không thăm lặng. Người như vượt qua chặng đường dài đầy mệt nhọc, thân xác rã rời để hòa mình vào với thiên nhiên. Một lần nữa như khiến chúng ta thấy được cảnh chiều tà lặng lẽ, vừa đẹp những cũng buồn man mác, và hình ảnh đơn độc, xiềng xích của Bác giữa đất trời mênh mông nhưng khát vọng tự do thì luôn tung bay trên bầu trời rộng lớn.

Giữa khung cảnh bao la mà buồn man mác, chợt hiện lên một dáng hình thấp thoáng, đóm sáng bập bùng in màu trong chiều tối nhạt màu:

Sơn thôn thiếu nữ ma bao túc,

Bao túc ma hoàn, lô dĩ hồng.

Dịch thơ:

Cô em xóm núi xay ngô tối,

Xay hết, lò than đã rực hồng.

Trong cái bức tranh quá rộng lớn và nhạt màu ấy, cô sơn nữ hiện lên như một điểm nhấn rõ nét, đó như là một sự hòa hợp giữa thiên nhiên và con người, để bức tranh trở nên sinh động đến lạ kì, là sự hòa hợp giữa màu sắc cổ điển với chất thơ hiện đại trẻ trung bình dị. Hình ảnh người thiếu nữ đang chăm chỉ, miệt mài “xay ngô tối”, nó như gọi lên dáng vẻ, nét đẹp của chính con người lao động Việt Nam, quê hương thân yêu của người. Và hình ảnh người thiếu nữ đang cần mẫn làm xay ngô được lặp đi lặp lại trong trong hai câu thơ, hình ảnh ấy dường như không rời khỏi ánh nhìn của người thi nhân cho đến khi khuất hẳn. Khoảng không gian và thời gian như đang lặng lẽ trôi đi, nhường chỗ cho bóng đêm mịt mù, tăm tối. Rồi một điểm sáng rực hồng, lóe lên giữa khoảng không ấy, là hình ảnh lò than ấm nồng đang đỏ lửa “lô dĩ hồng - lò than đã rực hồng”. Bác Hồ như cảm nhận được sự ấm nóng trong trái tim mình, một sự thân quen ấm áp đầy chan chứa, nó như xua tan đi hết mọi sự cô đơn, mịt tối, hòa cùng ánh sáng cao đẹp của người lãnh tụ vĩ đại dân tộc. Như một điều thường thấy trong Bác, Bác vẫn luôn quan tâm đến cuộc sống xung quanh, luôn hi sinh chính bản thân mình để nhân dân có cuộc sống ấm no hạnh phúc.

Cảm hứng xuyên suốt bài thơ là sự bình dị, chân thật mà ấm áp dạt dào, hồn thơ là cả sự gắn bó, hòa hợp với thiên nhiên, con người. Đó là sự lạc quan trước mọi hoàn cảnh, làm chủ được hoàn cảnh.

Bài thơ Chiều tối khép lại để lại cả một nỗi niềm bao la trong tâm hồn. Chỉ với những vần thơ đơn giản đã vẽ lên cả một bức tranh chiều tà với sự sống vẫn đang tuôn chảy cùng nhịp thời gian. Không chỉ là vẻ đẹp thiên nhiên núi rừng, vẻ đẹp của con người trước sự hòa hợp ấy, đồng thời đó cũng là tinh thần lạc quan, là khát vọng được tự do luôn nung nấu trở về quê hương để hoàn thành sứ mệnh cao cả. Một vẻ đẹp sáng ngời đến bình dị của Bác.

Website **HOC247** cung cấp một môi trường **học trực tuyến** sinh động, nhiều **tiện ích thông minh**, nội dung bài giảng được biên soạn công phu và giảng dạy bởi những **giáo viên nhiều năm kinh nghiệm, giỏi về kiến thức chuyên môn lẫn kỹ năng sư phạm** đến từ các trường Đại học và các trường chuyên danh tiếng.

I. Luyện Thi Online

Học mọi lúc, mọi nơi, mọi thiết bị – Tiết kiệm 90%

- **Luyện thi ĐH, THPT QG:** Đội ngũ **GV Giỏi, Kinh nghiệm** từ các Trường ĐH và THPT danh tiếng xây dựng các khóa **luyện thi THPTQG** các môn: Toán, Ngữ Văn, Tiếng Anh, Vật Lý, Hóa Học và Sinh Học.
- **Luyện thi vào lớp 10 chuyên Toán:** Ôn thi **HSG lớp 9** và **luyện thi vào lớp 10 chuyên Toán** các trường *PTNK, Chuyên HCM (LHP-TĐN-NTH-GĐ), Chuyên Phan Bội Châu Nghệ An* và các trường Chuyên khác cùng *TS. Trần Nam Dũng, TS. Phạm Sỹ Nam, TS. Trịnh Thanh Đèo và Thầy Nguyễn Đức Tấn*.

II. Khoá Học Nâng Cao và HSG

Học Toán Online cùng Chuyên Gia

- **Toán Nâng Cao THCS:** Cung cấp chương trình Toán Nâng Cao, Toán Chuyên dành cho các em HS THCS lớp 6, 7, 8, 9 yêu thích môn Toán phát triển tư duy, nâng cao thành tích học tập ở trường và đạt điểm tốt ở các kỳ thi HSG.
- **Bồi dưỡng HSG Toán:** Bồi dưỡng 5 phân môn **Đại Số, Số Học, Giải Tích, Hình Học và Tổ Hợp** dành cho học sinh các khối lớp 10, 11, 12. Đội ngũ Giảng Viên giàu kinh nghiệm: *TS. Lê Bá Khánh Trình, TS. Trần Nam Dũng, TS. Phạm Sỹ Nam, TS. Lưu Bá Thắng, Thầy Lê Phúc Lữ, Thầy Võ Quốc Bá Cẩn* cùng đội HLV đạt thành tích cao HSG Quốc Gia.

III. Kênh học tập miễn phí

*HOC247 NET cộng đồng học tập miễn phí
HOC247 TV kênh Video bài giảng miễn phí*

- **HOC247 NET:** Website học miễn phí các bài học theo **chương trình SGK** từ lớp 1 đến lớp 12 tất cả các môn học với nội dung bài giảng chi tiết, sửa bài tập SGK, luyện tập trắc nghiệm miễn phí, kho tư liệu tham khảo phong phú và cộng đồng hỏi đáp sôi động nhất.
- **HOC247 TV:** Kênh **Youtube** cung cấp các Video bài giảng, chuyên đề, ôn tập, sửa bài tập, sửa đề thi miễn phí từ lớp 1 đến lớp 12 tất cả các môn Toán- Lý - Hoá, Sinh- Sử - Địa, Ngữ Văn, Tin Học và Tiếng Anh.